Kasa Pożyczkowa

Kategorie: **Instytucje**

Wiele osób w getcie borykało się z brakiem pieniędzy. Dotykało to przede wszystkim najmniej zarabiających bądź żyjących z zasiłku. Problemem stawało się przede wszystkim wykupienie racji żywnościowej. Najbiedniejsi najczęściej sprzedawali na czarnym rynku mniej potrzebne towary, aby wykupić żywność.

Osoby pracujące, zwłaszcza urzędnicy, którzy jako pracownicy etatowi mieli wypłacane miesięczne pensje, zwracali się z prośbą o wypłacanie wcześniej części uposażenia, co było odnotowywane w ich książeczkach obrachunkowych.

W ramach poszczególnych wydziałów lub resortów (vide) zaczęto również organizować kasy wzajemnej pomocy. Kasy pożyczkowe pojawiły się też wśród Żydów z Rzeszy i Protektoratu, np. w kolektywnie Kolonia I.

W lutym 1943 r. pojawił się pomysł utworzenia instytucji pożyczkowej dla osób ze stałym zatrudnieniem. Spotkanie założycielskie Kasy Pożyczkowej odbyło się 27 lutego 1943 r. odbyło się spotkanie założycielskie. Do Rady Nadzorczej powołano 40 osób, najczęściej spośród kierowników resortów i wydziałów. W skład dyrektorium weszli, Józef Klementynowski (vide), który opuścił wówczas stanowisko kierownika Wydziału Archiwum (vide), Mendel Rozenmutter (vide), Jakub Szyper (zastąpiony w maju 1943 r. przez Jakuba Fajna) oraz Salomon Zak. Siedziba Kasy mieściła się przy ul. Zgierskiej 17.

Kasa mogła udzielać pożyczki do 75% uposażenia, którą należało spłacić w ratach (bez oprocentowania) w ciągu 6 miesięcy. Kapitał Kasy stanowiły składki w wysokości uzależnionej od zarobków (przy tygodniowym zarobku 17,50 mk składka wynosiła 0,5%, i odpowiednio od 17,51 do 35 – 1%, od 35,01 do 46,50 – 1,5%, od 46,51 do 70 – 2%, od 70,01 i więcej – 3%.) Dla urzędników składka była obowiązkowa i wynosiła przy pensjach miesięcznych do 75 mk – 0,5%, od 76 do 150 – 1%, od 151 do 200 – 1,5%, od 201 do 300 ml

– 2%, od 301 i więcej – 3%.

W momencie jej powołania nakazano zamknąć kasy działające w resortach, a zgromadzone przez nie fundusze (83 000) przekazać do kapitału założycielskiego Kasy Pożyczkowej. Oprócz tego Kasa dysponowała 250 000 mk z dotacji Przełożonego Starszeństwa Żydów (vide).

Oficjalnie Kasa została uruchomiona 15 marca. Tego dnia rozesłano do wydziałów i resortów 4000 specjalnych formularzy pożyczkowych. W ciągu pierwszych dwóch tygodni funkcjonowania (do 31 marca) złożono 2725 wniosków: 1743 od robotników i 982 od urzędników. Odmownie załatwiono jedno, a 48 podań skierowano do sekretariatu Wołkówny (vide) w celu przyznania zapomogi. Wypłacona kwota wyniosła 146 885 mk.

Kasa borykała się problemem ściągalności pożyczek. Pojawiły się problemy z robotnikami, którzy zmieniali pracę, a kierownicy nie byli w stanie potwierdzić nowego miejsca zatrudnienia. Wielu pożyczkobiorców umierało. Niedobory uzupełniano z Kasy Głównej (vide Sekretariat Próśb i Zażaleń). W lipcu 1943 r. udzielono pożyczek udzielono 11 694 osobom, a stan zatrudnienia w Kasie wyniósł 35 osób.

Po roku funkcjonowania Kasa została zreformowana. Przede wszystkim zredukowano personel. Józef Klementynowski został kierownikiem Wydziału Kart Dodatkowych, a szefem biura Kasy został Chaim Dawid Pomeranc. Przy Kasie ulokowano Biuro Próśb i Zażaleń. Godziny urzędowania obu instytucji rozpoczynały się po godzinie 17. Całkowity zakaz wypłat pożyczek został wydany przez Przełożonego Starszeństwa Żydów 28 lipca 1944 r., a więc praktycznie w trakcie likwidacji getta.

Ewa Wiatr

Źródła

APŁ, 278/1547; ibid., 2388; Kronika, t. 3, s. 64, 24.02.1943; s. 141, 3.04.1943, s. 315, 2.07.1943, s. 472, 15.09.1943; t. 4, s. 339, 2.06.1944, s. 455, 28.07.1944.

Tagi

administracja żydowska

Data aktualizacji: 07-11-2026

Data dodania: 11-08-2025